

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

У статті висвітлюються проблеми використання комп'ютерних програм для навчання майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення. Розглядаються основні вимоги до створення комп'ютерних програм для навчання майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення.

Використання комп'ютерних навчальних програм у процесі вивчення іноземної мови (ІМ) сприяє: підвищенню якості навчання за рахунок; організації постійного поточного контролю кожного студента за якістю засвоєння під час опрацювання навчального матеріалу; забезпечення адаптації студентів до форми і способу викладу навчального матеріалу і видача індивідуальних пояснень при наявності помилок у відповіді; забезпечення навчання в оптимальному для кожного майбутнього фахівця темпі; забезпечення постійного контакту з кожним студентом у режимі діалогової взаємодії; підвищенню ефективності праці викладачів за рахунок: виконання програмою всієї рутинної роботи (аналіз відповідей, видача стандартних пояснень помилок, визначення причин помилок та ін.); звільнення часу для індивідуальної роботи зі студентом; можливості одержання протоколу по роботі кожного студента; підвищенню ефективності навчання майбутніх інженерів-програмістів за рахунок: своєчасного одержання вказівок і пояснень щодо зроблених помилок; можливості проробляти навчальний матеріал у сприятливому для студента темпі.

Комп'ютерна навчальна програма як засіб навчання повинна відповідати наступним вимогам, які є суттєвими для ефективної організації процесу навчання майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення, а саме:

- можливість роботи в діалоговому режимі, який імітує спілкування з партнером, різноманітне як за формою, так і за змістом;
- організація допомоги студенту, який зустрічає труднощі у процесі навчання англійського діалогічного мовлення;
- наявність зворотного зв'язку у вигляді реплік, консультацій, допомоги тощо, що керує проходженням студента індивідуальної траєкторії учіння і стимулює його в роботі з комп'ютерною навчальною програмою;
- здатність об'єктивно оцінити початковий і кінцевий рівні навичок та вмій студента.

Ми сформулювали основні методичні вимоги до комп'ютерних програм з диференційованого навчання майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення, а саме:

- комп'ютерна навчальна програма з англійської мови має бути інтегративною частиною мовної дисципліни і бути органічно пов'язаною з її структурою і змістом, а також із застосованою методикою, створюючи єдине ціле та служачи засобом її підтримки;
- спрямованість на такий вид мовленнєвої діяльності як діалогічне мовлення, мета якого є формування у майбутніх інженерів-програмістів навичок та вмій англійського діалогічного мовлення, до яких належать: навички реплікування, оволодіння певними діалогічними єдностями та мікродіалогом, вміння вести діалоги різних функціональних типів за зразком і продукувати власний діалог;
- додержання принципу комунікативності, тому що мета комп'ютерної програми – формування комунікативної компетенції, зокрема у ДМ;

- створення сприятливих умов для того, щоб кожен студент міг оволодіти навчальним матеріалом відповідно до рівня своїх навчальних досягнень і здібностей, використовуючи рівневу диференціацію навичок і вмінь;

- організація розгалуженого зворотного зв'язку з метою управління навчальною роботою студентів у процесі проходження кожним індивідуальної траєкторії учіння та у процесі виконання вправ і створення власних діалогів ;

- використання техніко-дидактичних можливостей комп'ютера, а саме: навчання в діалогічному режимі, що моделює реальні ситуації спілкування та адаптивність до індивідуальних особливостей тих, хто навчається, поряд з урахуванням рівня сформованості їхніх навичок і вмінь;

- професійна спрямованість змісту програми;

- включення до змісту навчання країнознавчого аспекту;

- використання мультимедійних засобів, які дозволяють створити кероване середовище мови, що вивчається. Спілкування має відбуватися в умовах реальної комунікативної ситуації, змодельованої на екрані у вигляді зв'язного сюжету, в якому студент бере участь, імітуючи природний діалог;

- комп'ютерна програма повинна бути спрямована на попередження або ліквідацію типових помилок студента;

- сценарне оформлення комп'ютерної програми, тобто вона повинна бути доступною, цікавою, ефективною, що сприятиме підвищенню мотивації студентів;

- збір статистичних даних про результати тестового контролю кожного студента, про успішність виконання завдань програми, кількість помилок, час виконання завдань програми;

- використання інформації граматичного і лексичного довідників.

На сьогодні вже існує значний досвід створення і використання навчальних матеріалів з англійської мови з комп'ютерною підтримкою. Існує багато автоматизованих навчальних курсів і програм для навчання англійської мови, які з появою мультимедійних засобів дозволяють забезпечити комплексний вплив на студента різноманітних видів інформації у вигляді друкованого та звукового тексту, статичної та динамічної наочності, наприклад, можна назвати такі: “English for Communication”, “English Gold”, “Англійський для початківців”, “Learn to speak English”, інтенсивний курс англійської мови “Англійський на кожен день”, “Англійський на дозвіллі”, “Europlus +”, “English Platinum”, “Diamond English”, “General Certificate of Secondary Education” та інші.

1. Інтенсивний курс “Англійський для спілкування” Т.Н. Ігнатової “English for Communication”, Complete English 1, виробництва фірми “Диск-Т”, 1995 р. Це базовий курс сучасної розмовної англійської мови, що відображає принципи методики інтенсивного навчання і заснований на матеріалі підручників

Т.Н. Ігнатової “Англійська мова. Інтенсивний курс”, які побудовані на базі спеціально відібраного лексичного матеріалу (близько 2500 лексичних одиниць) і нормативної граматики англійської розмовної мови. Цей курс є електронним посібником, що базується на певній методичній концепції, і об'єднаний в єдину систему взаємопов'язаних навчальних матеріалів. Курс складається з 10 комплексних тематичних блоків (Units), основні тексти яких об'єднані сюжетом, що дозволяє студенту моделювати мовленнєву поведінку в різноманітних ситуаціях повсякденного і частково професійного спілкування. Кожен блок містить такі розділи:

- 1) practice – основний навчальний текст для запам'ятовування речень по черзі з паузами, озвученими диктором;

- 2) talks – навчальний текст, озвучений диктором у природному темпі живого спілкування;

- 3) grammar – граматичний довідник за матеріалом уроку;

- 4) stories and verses – розповіді і вірші на різні теми. Завдання полягає в тому, щоб зрозуміти і переказати ці розповіді;

5) do it yourself – вправи на відпрацьовування граматичного матеріалу.

У курс включені такі теми-уроки: “Friendship works wonders”, “These things happen”, “Tastes differ”, “The pleasure was all mine”, “An interesting personality”, “There is no need to worry”, “A lot depends on us”, “Moscow wasn’t built in one day”, “Fancy speaking to a computer”, “We are parting with the best of friends”.

Кожен урок складається з електронних сторінок, подібно тому, як звичайний підручник складається з паперових. Сторінки об’єднані в групи – розділи електронного підручника. Тексти уроків побудовані згідно з принципом гіпертексту – у них присутні виділені слова, що є посиланнями на інші сторінки. Електронний посібник “Інтенсивний курс” є комп’ютерною реалізацією звичайного паперового підручника з деякими цікавими комп’ютерними додатками. Він пропонує тому, хто навчається, ознайомлення з навчальним матеріалом на моніторі комп’ютера у вигляді друкованого тексту, що звучить, але в ньому практично відсутня тренувальна діяльність, яка необхідна для практичного оволодіння мовою. Єдиний вид вправ, який присутній – вправи на підстановку. Курс, у більшій мірі, є лише ілюстративним навчальним матеріалом. В ньому відсутній розгалужений зворотний зв’язок. Інакше кажучи, він може бути використаний студентом у процесі самостійної роботи для закріплення отриманої в аудиторній роботі навчальної інформації та її вивчення, але не для формування мовленнєвих навичок і вмінь.

2. Автоматизований навчальний курс з англійської мови “English Gold” розроблений ТОО “Мультимедія технологій” і ТЕ “Компанія”, Москва, 1995 р. Курс складається з комплексу навчальних програм і містить у собі такі розділи: діалоги (144); малюнки (82); підсистеми перекладу (21 текст); лексика (334 уроки); фонетика; граматики; диктант (24 текстів); іспит з використанням TOEFL; слайд-фільм (509 слайдів).

У діалогах пропонуються різноманітні мікротеми: “Is this your ...?”, “Don’t ...”, “You mustn’t ...” і т.д. У кожному діалозі два види інструкцій: Дивися і слухай. Не повторюй. Тепер відповідай на питання.

Студент спочатку читає текст діалогу, який складається з п’яти питань та відповідей, що по черзі з’являються на екрані відповідно у двох колонках під малюнками, а потім він може брати участь у діалозі, підставляючи пропущені репліки відповідей на питання комп’ютера і записуючи свої відповіді на диск через мікрофон. Потім студент може порівняти свій запис з еталоном, записаним у комп’ютері.

Графіка в курсі представлена як добірка різних зображень за такими темами: тварини, продукти харчування, предмети одягу, транспорт, будинки і т.д.

Розділ “Лексика” складається з окремих уроків, у кожному з яких подається по тридцять російських слів, які не організовані за тематичним чи лексико-семантичним принципом. Англійські еквіваленти даних слів озвучуються по черзі.

Розділ “Фонетика” – це короткий курс практичної фонетики, що роз’яснює правила вимови й інтонації англійської мови.

Розділ “Граматики” – це короткий курс практичної граматики за розділами морфології і синтаксису.

Слайд-фільм нараховує 509 кадрів з озвученими текстами невеликого обсягу.

У розділі “Диктант” студентові пропонується набрати текст англійською мовою під диктовку і потім самостійно перевірити його шляхом зіставлення з письмовим зразком.

Курс містить велику кількість матеріалів, представлених у різноманітних формах і видах навчальної роботи. У курсі не зазначено, для якого рівня навчання й контингенту студентів він може використовуватись, який обсяг поданого в ньому матеріалу. Відсутні вправи з фонетики, лексики і граматики. Немає розгалуженого зворотного зв’язку і, власне, діалогу з комп’ютером, а також інтерактивних вправ. Розділи курсу не пов’язані між собою ні сюжетом, ні сценарієм, і курс не прив’язаний до якогось підручника або курсу англійської мови.

3. Автоматизований комп'ютерний курс з англійської мови EURO-PLUS+ – курс для навчання англійської мови, що є відомим у світі мовним курсом для дітей і дорослих. Курс дозволяє студенту звертатися до будь-якої частини мовного матеріалу відповідно до його рівня володіння мовою. Весь курс складається з трьох частин, що відповідають початковому, середньому і просунутому ступеням навчання англійської мови. Кожен рівень поділяється на шість циклів. Цикл складається з п'яти основних уроків плюс шостий урок-повторення. Отже, кожен рівень містить тридцять шість уроків. Вправа є основною частиною уроку. Урок складається з різних вправ. Курс EURO-PLUS+ нараховує двадцять типів вправ. Їх можна розділити на дві групи: навчальні вправи і вправи-тести. Навчальні вправи спрямовані на ознайомлення з новим навчальним матеріалом уроку. Вправи-тести перевіряють мовні знання. У них можна прослухати аудіостимул, що є монологічним текстом чи діалогом з додатковими матеріалами до них. Курс має також додаткові програми, які можна використовувати для вивчення англійської мови. Ці програми не пов'язані з якимось конкретним визначеним рівнем чи уроком. Програма Browser призначена для повторення матеріалу, вивчення окремих тем на вибір. Програма Audio Dictionary містить у собі весь словниковий матеріал курсу. Кожне слово має звукозапис і переклад на російську мову. Програма Spelling Teacher навчає правопису і знайомить з вимовою англійського алфавіту. Програма Irregular Forms містить список неправильних форм англійських дієслів, іменників і прикметників в англійській мові зі звукозаписом і прикладами.

Як впливає з вищезазначеного, курс надає різноманітні можливості для самостійного вивчення англійської мови. У той же час, у ньому, як і в інших курсах, відсутній ефективний зворотний зв'язок і можливість ведення діалогу.

4. Автоматизований навчальний курс з англійської мови AURA-Lang створений французькою фірмою Auralog (1996), і є одним із найбільш вдалих комплексних автоматизованих навчальних курсів з англійської мови. Він складається з трьох рівнів складності: початкового, середнього і просунутого. Даний курс орієнтований на формування, передусім, вмінь усного мовлення, і надає для цього такі техніко-дидактичні можливості:

1. Створення на екрані комунікативної ситуації за допомогою мультимедійних засобів.

2. Аналіз усних повідомлень, що вводяться через мікрофон.

Курс для початкового етапу складається з 12 уроків і включає такі теми: Describing oneself; How to count; Nouns and adjectives; Introductions; Losing one's way; Ordering breakfast; Ordering a meal; Shopping; Renting a villa; The weather; Buying food; By the seaside. Урок складається з діалогів і вправ. У курсі представлені такі типи вправ: у виборі пари слів; у заповненні пропусків; у зміні порядку слів; у складанні слів з літер; диктант; у діалогічному мовленні.

У курсі закладені методичні принципи комунікативності і взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності. У ньому також поданий комплекс вправ для формування різних навичок і вмінь. Діалогічна взаємодія студента з комп'ютером реалізована зручно, ефективно і гнучко. Також враховується індивідуальний рівень комунікативної компетенції студентів. У курсі максимально забезпечена наочність: вона яскрава, захоплююча, різноманітна. Курс має наступні недоліки: обмежені зворотний зв'язок і засоби контролю за роботою студентів, статичність, вибір вправ в уроках курсу, переважають вправи на підстановку, зворотний зв'язок здійснюється на рівні „правильно” чи „неправильно”.

5. Інтенсивний курс англійської мови Т.А. Графовой „Англійський на кожен день” створено на базі інтенсивного курсу Т.А. Графовой, розробленого на кафедрі методики навчання іноземних мов Московського державного лінгвістичного університету. Оригінальна концепція, яку покладено в основу курсу, реалізує комунікативно-діяльнісний підхід до навчання мови. Даний підхід пропонує опанувати модель

природного спілкування з носіями мови через діалог і обмін думками в ході дискусії з самих різних питань.

Використання сучасних комп'ютерних технологій дало можливість авторам курсу створити інтерактивну навчальну програму, яка реалізує принципи та переваги цієї методики. Ця програма призначена для використання студентом під час самостійної роботи. Курс складається з 15 уроків, в яких лексичний і граматичний матеріал подається за принципом „від простого до складного” на прикладі обговорення різноманітних життєвих ситуацій. Кожен урок має три обов'язкових розділи: 1) програми на запам'ятовування, 2) діалог; 3) вправи, а також два додаткових розділи: словник чемних людей і калейдоскоп – музично-літературна суміш.

Необхідними і корисними додатками курсу є англо-російський словник на 35000 слів та довідник з граматики англійської мови.

Урок починається з програм на запам'ятовування, в яких подається базовий лексичний та граматичний матеріал. Далі можна перейти до діалогу уроку. Діалог не має перекладу і базується на змісті програм на запам'ятовування. Це дає можливість перевірити, наскільки ефективно було засвоєно матеріал першого розділу.

Третій розділ кожного уроку складається з шести різних типів вправ: в аудіюванні (Listening); у запам'ятовуванні з картками (Drilling by means of cards); множинний вибір (Multiple choice); у підборі антонімів (Match the opposites); у діалозі з комп'ютером (Dialogue with computer).

Вправи на формування навичок і вмінь аудіювання навчають сприймати англійську мову на слух.

Запам'ятовування з картками та множинний вибір – вправи на закріплення та повторення лексичного та граматичного матеріалу програм для запам'ятовування.

Підбір антонімів – ця вправа спрямована на підбір антонімів до слів у списку.

Діалог з комп'ютером – це самостійне використання лексико-граматичного матеріалу в розмові.

Аналізуючи вказані курси, ми виявили низку недоліків, які ускладнюють їх використання у навчально-виховному процесі ВТНЗ, а саме: вони не пов'язані за змістом із навчальними планами з англійської мови для ВТНЗ; не створені на підтримку існуючих підручників; не забезпечують зворотний зв'язок у залежності від виду мовленнєвої діяльності та типу помилки; не мають належної послідовності вправ, що ведуть до формування відповідних навичок і вмінь; у них відсутні вправи, що ведуть до формування певних навичок і вмінь; відсутні вправи на розвиток вмінь говоріння. Існуючі автоматизовані курси не відповідають вимогам до комп'ютерної програми для навчання англійського діалогічного мовлення, а саме, в цих програмах відсутні можливості роботи студента в діалоговому режимі та об'єктивно оцінити початковий і кінцевий рівень навичок та вмінь англійського діалогічного мовлення.

У навчанні майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення у ВТНЗ ми розглядаємо комп'ютерну програму з англійської мови як засіб інформаційно-комунікаційних технологій навчання для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності.

Література:

1. Асоянц П.Г., Чекаль Г.С. К проблеме разработки автоматизированных учебных курсов по иностранному языку // Научно-методический сборник. – К.: КГПИ, 1989. – 52 с.

2. Асоянц П.Г., Чекаль Г.С., Сердюков П.І. та інш. Основи методики створення і застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник. – К.: КДПШМ, 1993. – 108 с.

3. Сердюков П.І. Методические аспекты компьютеризованного обучения иностранным языкам // Иноземні мови. – №3. – 1995. – С. 54–57.

4. Сердюков П.І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов: Посібник. – К.: Ленвіт, 1996. – 111 с.

В статье рассматриваются проблемы использования компьютерных программ для обучения будущих инженеров-программистов английской диалогической речи. Анализируются основные требования к созданию компьютерных программ для обучения будущих инженеров-программистов английской диалогической речи.

The problems of computer programme usage for teaching future programme engineers to English dialogue speech are taken into consideration in the article. The main requirements to the creation of computer programme usage for teaching future programme engineers to English dialogue speech are highlighted.